

Valsts augu
aizsardzības dienests

Lauka monitorings. Kaitīgo organismu izplatība un attīstības pakāpe.

Linda Būcēna
Augu aizsardzības departaments
Integrētās augu aizsardzības daļa
t. 67550951
linda.bucena@vaad.gov.lv

2016.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Lauka monitorings VAAD

Veikums 2015.gadā: 4642 novērojumi;

38 kultūraugi;

Konstatētas 162 kaitīgo organismu sugas.

Novērojumus uz lauka veica **7** prognožu speciālisti visos reģionos.

Monitoringa lauku izvēles principi:

- vienmērīgi visā Latvijā,
- dažādi īpašnieki, dažādas augsnes.

Novērojumu veikšanas biežums un laiks:

- katrai slimībai vai kaitēklim ir savs parādīšanās laiks (novērojumi tiek uzsākti agrā kultūrauga attīstības stadijā),
- vienu reizi nedēļā katrs lauks.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Slimības izplatība %

Slimības izplatība % - cik bieži slimība sastopama uz lauka – uz cik augiem attiecībā pret visiem apskatītajiem.

Vērtē randomizēti 10 vietās pa 10 augiem (kopā 100 augi), novērtējot inficēto augu skaitu %.

Ja slimš 1 augs no 100 apskatītajiem – tad izplatība **1%**.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Slimības attīstības pakāpe %

Slimības attīstības pakāpe % - cik lielu daļu no auga aizņem slimība.

Uzskaiti **uz visa auga** veic vienu reizi nedēļā no graudaugu pirmās lapas līdz pirmā mezgla attīstības stadijai (AS 11-31).

Uzskaiti **uz trīs pilnīgi attīstītām auga lapām** veic vienu reizi nedēļā no divu mezglu attīstības stadijas līdz piengatavības beigām (AS 32-79).

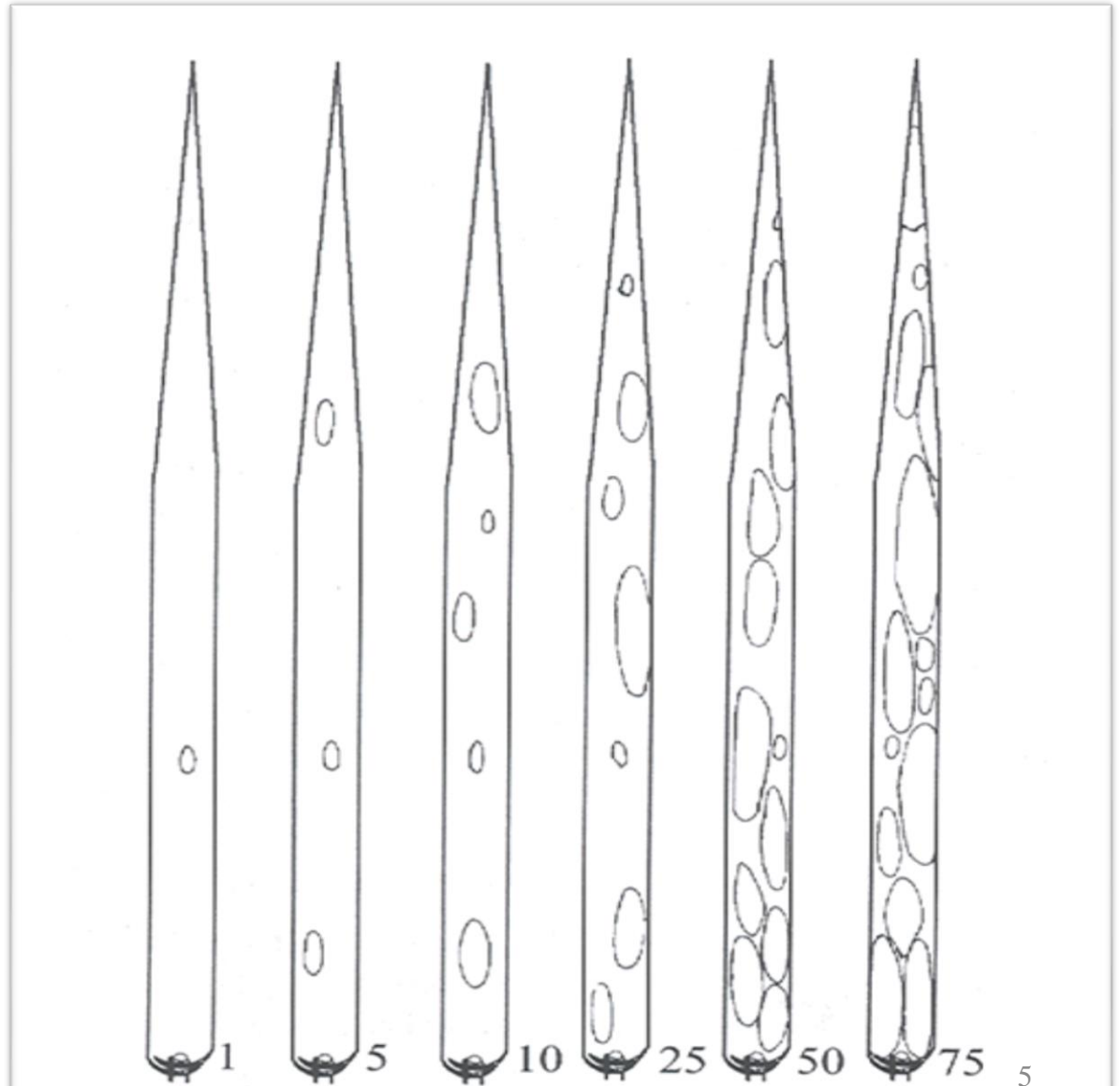
Nosaka lapu plankumainībām, miltrasai un rūsām pēc acumēra vai izmantojot vizuālas skalas.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Slimības attīstības pakāpe %

- 1 %** - uz lapas konstatētas pirmās slimības pazīmes;
- 5 %** - slimības pazīme pārklāj mazāk nekā 1/10 daļu lapas;
- 10 %** - slimības pazīme pārklāj apmēram 1/10 daļu lapas;
- 25 %** - slimības pazīme pārklāj apmēram 1/4 daļu lapas;
- 50 %** - slimības pazīme pārklāj apmēram 1/2 daļu lapas;
- 75 %** - slimības pazīme pārklāj apmēram 3/4 daļu lapas.
- 100%** - slimības pazīme pārklāj visu auga daļu.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Slimības attīstības pakāpes vērtēšana %

10 %

75 %

Laukam aprēķina vidējo: saskaita visu konstatēto attīstības pakāpju summu un dala ar visu apskatīto augu skaitu.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Slimības attīstības pakāpes aprēķināšana laukam

Laukam aprēķina vidējo: saskaita visu konstatēto attīstības pakāpju summu un dala ar visu apskatīto augu skaitu.

Piemērs: apskatīti 100 augi,

10 augi inficēti ar attīstības pakāpi 10%

un 20 augi inficēti ar attīstības pakāpi 25%,

uz 70 augiem slimības pazīmju nav.

Vidējā slimības attīstības pakāpe laukā:

$$(10*10\%+20*25\%+70*0\%)/100 = 6\%$$

Valsts augu
aizsardzības dienests

Kaitēkļu skaitu nosaka ar dažādām metodēm:

- Feromonu slazdā (ķeramslazds, nežūstošā līme, kapsula ar feromonu);
- Uz līmes vairoga (nostiprina, uzskaita, nosaka imago skaitu konkrētā ķeramierīcē nedēļas laikā, maina vairogus);

Valsts augu
aizsardzības dienests

Kaitēkļu skaitu nosaka ar dažādām metodēm:

- Ķeramtraukā (pāksteņu pangodiņš u.c.);
- 50 m rādiusā saskaita (redzeslokā virs lauka saskatāmo īpatņu skaitu 15 min.);
- Trīcpiltuvē (kvadrāts 50x50 cm);
- Rāmītis (50x50 cm = 0,25 m²), saskaita skaitu uz m² (spradži, nezāles);
- 100 vai 10 entomoloģiskā tīkliņa vēzienos (ETV) (labību lapgrauzis, kāpostu cekulkodes, pirmo laputu skaita noteikšanai u.c.).

Piem.,

Pirmo laputu parādīšanos sējumā nosaka ar entomoloģiskā tīkliņa vēzieniem (100 ETV = 25 vēzieni 4 vietās). Identificē sugu sastāvu. Tālāk ETV vienreiz nedēļā var izmantot laputu dinamikas novērojumiem. Pieaugot laputu skaitam ETV skaitu var samazināt līdz 10. Vienlaicīgi tiek uzskaitīti arī entomofāgi – mārītes, ziedmušu kāpuri u.c.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Kaitēkļu izplatība un invāzijas pakāpe %

Kaitēkļa izplatība % - parāda, uz cik lielas daļas no kopējā augu skaita (vai augu daļu skaita) ir sastopams kaitēklis.

Kaitēkļa invāzijas pakāpe % - cik kaitēkļu atrodas uz auga vai auga daļas vai cik lielu daļu no auga vai auga daļas aizņem kaitēkļa kolonija (visbiežāk laputīm).

1 %

75 %

Valsts augu
aizsardzības dienests

Kaitēkļu invāzijas pakāpe %

1% - atsevišķas laputis (1-5);

10 % - atsevišķas laputu kolonijas ar nelielu laputu skaitu (1-5);

25 % - laputu kolonija aizņem $\frac{1}{4}$ daļu lapas vai un auga daļām ir kolonija ar 6-20 laputīm;

50% - vairākas lielas laputu kolonijas (vairāk kā 20 laputis kolonijā) vai kolonija aizņem apmēram pusi no auga;

75 % - daudzas laputu kolonijas, kas aizņem vairāk kā pusi no auga.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Kaitēkļa bojājuma pakāpe %

Kaitēkļa bojājuma pakāpe % - cik daudz no auga vai auga daļas nograuzis vai sabojājis kaitēklis.

Lapgraužu bojājumu pakāpes
vērtēšana:

10 % - nelieli punktveida izgrauzumi,
25 % - bojāta $\frac{1}{4}$ daļa lapas,
50 % - bojāta $\frac{1}{2}$ lapas,
75 % - bojājums aizņem vairāk kā $\frac{1}{2}$
lapas.

Piemērs: apskatīti 100 augi, 10 augiem bojājuma pakāpe 25% un 30 augiem bojājuma pakāpe 50%, uz 60 augiem bojājuma pazīmju nav.

Vidējā kaitēkļu bojājumu pakāpe laukā: $(10 \cdot 25\% + 30 \cdot 50\% + 60 \cdot 0\%) / 100 = 17,5\%$

Valsts augu
aizsardzības dienests

Lauka vēsture, tās aizpildīšanas pamatprincipi Piemērs

Lauka	nosaukums	Kārli 2
	Numurs (bloka vai LADa numurs)	1
	platība ha	1,72
Augsnes tips vai apakštips		Velēnu podzolētā virspusēji glejotā augsne
Granulometriskais sastāvs		mS
Augsnes agroķīmiskie rādītāji	Augsne reakcija	Vāji skāba - 5,6
	Organiskās vielas saturs	2,5 %
	P ₂ O ₅	179
	K ₂ O	97
	Mg	Nav analizēts
Ieteicams	Trūdkārtas biežums	-
	Reljefs	-
	Akmeņainība	-
	Erozijas iespējamība	-
	Mitruma režīms	-
Priekšaugi		sētie zālāji
Kultūrauga nosaukums		<u>kartupeli</u>
Lauka apkārtnes raksturojums		Lauka galos tiek turēta melnā papuve, to nodrošinot ar agrotehniku. Viena lauka galā ir 3 metrus dabīga zāle līdz grāvim. Otra lauka galā ir sēts zālājs. Lauka sānu ₃ malās aug labības.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Uzskaites sistēma

02.07.	AS 63 (apmēram 30 % ziedu uz galvenā stublāja atvērušies)	Kartupeļu lapgrauzis	Pieaugušās vaboles – izplatība 10% Kāpuri – izplatība 20%, nograuzti vidēji 5% no lapu virsmas		Ir sasniegts kritiskais lapgrauža kāpuru bojājumu sliekšnis, pieņemts lēmums lietot insekticīdu	
		Kartupeļu lapu sausplankumai nība	Izplatība – 4%		Saņemtas ziņas par lakstu puves parādīšanos vairākās vietās Latvijā, labvēlīgi apstākļi slimības attīstībai – pieņemts lēmums par profilaktisko fungicīda smidzinājumu	
04.07.	AS 63			Smidzināšana	Fungicīds s.k.	3,50
					Insekticīds d.g. (sintētiskais piretroīds)	0,15
				Mēslošana	Mēslojums 3	
					Mēslojums NPK 18	14

Valsts augu
aizsardzības dienests

Uzskaites sistēma un AAL efektivitāte

Fastac 50, Kestac 50, Sumi –Alfa 4 e.k. , Decis 2,5 e.k., Decis Mega, Ciperkils 500 e.k., Bulldock 025 EC, AlfaStop 50 EC, Golden Alpha 50 EC, Kaiso 50 EG, Karate Zeon 5 CS, Fury 100 EW, Karis 10 CS, Wizard 500 u.c.

Jāievēro **rezistences ierobežošanas stratēģija**, tāpēc jāzina, kādi AAL lietoti iepriekš, cik bieži, ar kādu devu un pie kādas grupas tie pieder (to iedarbības mehānisms uz kaitīgo organismu).

Valsts augu
aizsardzības dienests

Uzskaites sistēma

*Lai izvairītos no iespējamās kaitīgā organisma **rezistences rašanās**, lietotājs augu aizsardzības līdzekli lieto, ievērojot marķējumā dotās norādes par rezistences veidošanās riska ierobežošanu. (MK Nr.1056., 4.⁷)*

Lai novērstu un aizkavētu rezistentu patogēnu izveidošanos, ir jālieto pret konkrēto kaitīgo organismu **efektīvus AAL ar atšķirīgu iedarbības mehānismu**. Preparāta piederību ķīmiskai grupai var atrast AAL marķējuma sadaļā: „Preparāta raksturojums” un „Pretrezistences stratēģija”.

Piemērotāko AAL var izvēlēties un pilnu AAL marķējumu var atrast mājas lapā www.vaad.gov.lv [Sākums](#) > [Reģistri un saraksti](#) > [Augu aizsardzība](#) > Augu aizsardzības līdzekļi kaitīgo organismu ierobežošanai.

Valsts augu
aizsardzības dienests

Uzskaites sistēma

«Pēc preparāta lietošanas pavasarī tam sekojošajā rudenī ar vai bez augsnes uzaršanu drīkst sēt tikai ziemāju graudaugus. Nedrīkst sēt ziemas rapsi vai baltās sinepes».

«Pieļaujamais maksimālais darbīgās vielas metazahloru daudzums ir 1 kg/ha reizi trijos gados tajā pašā laukā, neatkarīgi no lietotā preparāta, kura sastāvā ir metazahlori».

Valsts augu
aizsardzības dienests

<http://noverojumi.vaad.gov.lv/>

Integrētās audzēšanas vadlīnijas atrodamas: Sākums > Integrētā audzēšana > Integrētās augu aizsardzības kultūrspecifiskās vadlīnijas

Aktuālie novērojumu dati par kultūraugu attīstību un konstatētajiem kaitēkļiem un slimībām veģetācijas periodā ir atrodami : noverojumi.vaad.gov.lv/

Valsts augu
aizsardzības dienests

Paldies par uzmanību!

Linda Būcēna

Augu aizsardzības departaments

Integrētās augu aizsardzības daļa

t. 67550951

linda.bucena@vaad.gov.lv

Prezentācijā izmantoti fotoattēli no VAAD arhīva.